

Чухрасва Наталія,

асистент кафедри економіки підприємств, ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», Україна

Chukhrayeva Nataliya

assistant of the economic of enterprises chair of the SHEE «Vadym Hetman Kyiv National Economic University», Ukraine

СТІЙКИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА: ЗМІСТ І ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ

STEADY INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISE: MAINTENANCE AND DEBATABLE QUESTIONS

Проаналізовано теоретичні підходи до визначення стійкого інноваційного розвитку підприємства, встановлено його зміст та основні риси

The theoretical going is analysed near determination of steady innovative development of enterprise, his maintenance and basic lines is set

Умовою виживання будь-якого бізнесу є здатність адаптуватись до змін у зовнішньому середовищі. Це зумовлює необхідність до передбачення і вчасної перебудови внутрішніх функцій у відповідності не просто з сучасними, а з майбутніми умовами господарювання. Для визначення сутності змін, що відбуваються в системі підприємства, часто застосовується поняття «розвиток».

Свідченням постійної уваги до проблеми розвитку в економічній науці є різноманіття тлумачень самого терміну. За відправну точку в дослідженні процесів інноваційного розвитку підприємств можна взяти онтологічне філософське визначення М. Чешкова: «Розвиток характеризує іманентну людині (людству) потребу-здатність до створення нових форм буття (свідомості); вказана потреба-здатність реалізується людиною як суб'єктом мислєдіяльності, що переслідує фундаментальні цілі і розгортається у варіативному процесі через різноманітні історичні типи й форми з їх просторовими масштабами і часовими режимами» [1, с. 71].

З приводу властивостей розвитку економічних систем точиться наукова полеміка. Так неоднозначними є визначення прогресивного характеру розвитку, суперечності існують у трактуванні причин розвитку, а також відносно розмежовування процесів розвитку і зростання, проблеми стійкості розвитку та можливості управління ним.

Ідея можливості управління розвитком, у т.ч. інноваційним розвитком підприємства, дискутується в рамках концепції стійкого розвитку [2]. В.В. Кульбіда та Л.Г. Кульбіда зазначають, що, з точки зору філософії, стійкість — одна з характеристик руху і розвитку матеріальної субстанції. Серед її можливих форм руху реалізуються лише стійкі форми, а хитливі — швидко руйнуються. З точки зору теорії систем, стійкість — це сталість послідовності з'єднання деяких елементів системи у часі в процесі її перетворень. На рівні підприємства під стійкістю розуміють його здатність протистояти різним негативним, природним та економічним впливам. Це означає не лише можливість переборювати несприятливі явища, але й уміння пристосовуватись до них, використовувати їх з найбільшим ефектом для підприємства. Важливою ознакою є стратегічний характер стійкого розвитку як процесу, при якому досягнення наявних цілей підприємства не ставить під загрозу можливість досягнення цілей у майбутньому.

Разом з тим, у рамках теорії корпоративного управління під здатністю підприємства до стійкого розвитку мається на увазі його здатність задовольняти потреби власника [3]. Так, у випадку з Dow Jones Sustainability World Index здатність корпорації до стійкого розвитку визначалася як вигідність (shareholder value) підприємства, що створюється при використанні наявних можливостей і при зниженні ризиків розвитку. Дж. Фіксель дає більш широке визначення, розвиваючи цю ідею: «здатне до стійкого розвитку підприємство відповідає потребам сьогоdnішніх і майбутніх поколінь власників і споживачів, виходячи з економічного благополуччя і спадковості для підприємства та його власників, соціального добробуту персоналу підприємства і суспільних груп, що знаходиться в зоні його впливу, охорони навколишнього середовища і збереження ресурсів».

Стійкий інноваційний розвиток вітчизняних підприємств на сьогодні можливий при здійсненні державою політики його підтримки на макrorівні. «Стійкого» — означає, в першу чергу, позбавленого криз, спрямованого на «згладження» піків і падінь циклу економічної кон'юнктури, свідомого обмеження матеріально- та енергетичного розвитку.

Оснoву стійкого інноваційного розвитку підприємства складає його загальносистемна властивість до самоорганізації, універсальні закономірності якої вивчає такий міждисциплінарний науковий напрямок, як синергетика [5; 6]. Зокрема Л. Бойко-Бойчук від-

значає амбівалентний характер хаосу, який може бути як руйнівним, так і креативним, «підштовхуючи» в точці біфуркації систему до встановлення нового порядку. Виходячи з синергетичної концепції самоорганізації, підприємство може розглядатися як складна відкрита нелінійна система, що обмінюється енергією, речовиною та інформацією із зовнішнім середовищем і в біфуркаційних станах набуває здатності до самоорганізації. Здатність до самовиживання В.О. Кунцевич пропонує розглядати як «потенціал виживання». Під виживанням розуміється такий стан розвитку підприємства, який припускає своєчасність і економічність адаптації до змін зовнішнього середовища на основі основних законів розвитку підприємства: цілеспрямованості, динамізму та керованості.

Підводячи підсумки, слід відзначити, що управлінський вплив на процеси інноваційного розвитку може бути ефективним тільки тоді, коли він узгоджений з внутрішніми властивостями системи функціонування підприємства, тобто є резонансним. Слід також підкреслити, що, згідно з концепцією самоорганізації, нав'язування системі певного порядку, який суперечить її природі, неминуче призводить до руйнування «запланованої» схеми у майбутньому.

Література

1. Чешков М. Развитие: философская идея и конкретные исследования / М.Чешков // МЭиМО. — 2004. — №8. — С. 70 — 81.
2. Кульбида В.В. Определение устойчивости производства / В.В. Кульбида, Л.Г. Кульбида // Земледелие. — 1994. — №1. — С. 41—42.
3. Dow Jones Sustainability World Index Guide. Version 6.0, September 2004, 37 p. — P. 8.
4. Fiksel, J. Sustainable Development: A Business Perspective. Special Report. — Solutions Update Magazine. Spring 2002.
5. Бойко–Бойчук Л. Синергетика як методологічний підхід у дослідженнях соціальних наук / Л. Бойко–Бойчук // Людина і політика. — 2003. — № 5. — С. 56—63.
6. Кунцевич В.О. Поняття фінансового потенціалу розвитку підприємства та його оцінки / В.О. Кунцевич // Актуальні проблеми економіки. — 2004. — № 7 (37). — С. 123—130.